

۲۰۵۳۴۴۳

از پوریای ولی تا غلامرضا تختی
(حماسه پهلوانی ایرانی)

تألیف

محمد منصوری

انتشارات آفرینندگان

تهران - ۱۳۹۸

سر'نامه	:	منصوری، محمد، ۱۳۳۲ -
عنوان و نام پدیدآور	:	از پوریای ولی تا غلامرضا تختی (حماسه پهلوانی ایرانی) / نویسنده محمد منصوری.
مشخصات نشر	:	تهران : آفرینندگان ، ۱۳۹۸.
م'خصات ظاهری	:	۱۰۴ ص.
شابک	:	978-600-8989-45-5
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	پهلوانان ایرانی
موضوع	:	Heroes-- Iran
موضوع	:	پهلوانان ایرانی -- تاریخ
موضوع	:	Heroes -- Iran -- History
موضوع	:	پهلوانان ایرانی -- سرگذشته
موضوع	:	Heroes-- Iran -- Biography
رده بندی دکر	:	GV۴۵۷
بندی دیو	:	۷۹۶/۰۹۵۵
حاره کتابخانه ملی	:	۵۸۳۴۶۵

از پوریای ولی تا غلامرضا تختی (حماسه پهلوانی ایرانی)

ناشر	✖	انتشارات آفرینندگان
مؤلف	✖	محمد منصوری
طراح جلد	✖	سحر صفرحانی
چاپ اول	✖	۱۳۹۸
شمارگان	✖	۱۰۰۰ جلد
قیمت	✖	۲۰۰۰۰ تومان
شابک	✖	۹۷۸-۶۰۰-۸۹۸۹-۴۵-۵

تهران، خیابان جمهوری، بین باستان و گلشن، کوچه نوری
بن‌بست دوم، پ ۱، واحد ۵ تلفن: ۶۶۵۷۵۸۸۱ و ۰۹۱۲۸۶۹۸۵۴۷

فهرست مطالب

۵	پیشگفتا
۹	بخش ۱: حماسه
۱۶	آرش کمانگیر
۱۸	حماسه مذهبی
۲۲	امیر ارسلان
۲۳	پهلوان اسد
۲۴	پهلوان حیدر
۲۴	جوانمرد قصاب
۲۷	بخش ۲: ورزش باستانی
۲۹	زورخانه
۳۱	آداب زورخانه
۳۷	گل ریزان
۴۱	بخش ۳: پوریای ولی
۴۴	حکایت جوانمردی
۴۵	فتوت
۴۹	بخش ۴: لوطیان
۵۱	لوطی صالح
۵۳	ملک التجار

بخش ۵: پهلوانان ۵۵

۵۵	لطفعلی خان زند
۵۹	قصه پهلوان پنبه
۶۱	عصر ناصری
۶۳	پهلوان یزدی بزرگ
۶۵	پهلوان فرمون
۶۶	پهلوان طوسی
۶۷	پهلوان زاز
۶۸	پهلوان بلور غروش
۶۹	پهلوان بلور
۷۱	پهلوان فردین
۷۴	پهلوان حبیبی
۷۶	پهلوان خلیل عقاب
۷۸	پهلوان شیر خدا
۸۰	پهلوانان نامی
۸۱	بازوبند پهلوانی

بخش ۶: جهان پهلوان تختی ۸۷

۹۰	افتخارات تختی
۹۲	جوانمردی
۹۴	مرگ جهان پهلوان
۹۶	همسر جهان پهلوان
۱۰۱	منابع و مآخذ

پیش گفتار

نام خداوند جان و خرد
کزین برزخ اندیشه برنگذرد

«فردوسی»

پهلوانی، یکی از شاخه های جوانمردی و عیاری در گذشته های دور است. «فتوت» یا «جوانمردی» که خاکی و بیزه می مردان بود و مردی هم در کل یعنی دارا بودن همه ی صفات اخلاقی جسمی و روحی مانند نیرومندی، دلاوری، استواری و...البته به حد اعلا و تمام و کمال. «معرکه گیران»، «پهلوانان» و «لوطیان» سه گروه از طبقات عامه ی مردم ایران بودند که طبق آنچه در فتوت نامه ها آمده است به آیین جوانمردی در ارتباط بوده اند.

ما اینجا به پهلوانانی می پردازیم که بین مردم از همه محبوب تر بوده اند و هنوز هم فرد با مرام و دستگیر را با این صفت یاد می کنند. واژه ی «پهلوان» به «پهلو» (پارت) منسوب است و به عبارتی دیگر یعنی ایرانی

نژاد، یا همان «مرد پارتی» از دوران های باستانی تا امروز هم واژه‌ی پهلوان در فرهنگ ایرانی حضور داشته است.

آیین پهلوانی، شاخه‌ای از جوانمردی است که البته کمتر از آیین قلندری با تصوف پیوند دارد. اما از عهد صفوی به بعد نشانه‌هایی از صوفی‌گری هم می‌توان در آن دید: مثل وجود «مرشد» در زورخانه و اختصاص کپنک نمایی که روی شانه می‌اندازند و پوست ببر یا پلنگ و کلاه مولوی که از لباس‌ها و آرایش‌های قلندران بوده است.

بیشتر پهلوانان هم صنعتگر بوده‌اند و خیلی پایبند به آیین و رسوم جوانمردی. برای همین مردم جامعه عزیز و محبوب بودند؛ به خاطر همین محبوبیت نیز فرمان‌برداران از آنها برای ایجاد نظم و حکومت بر مردم استفاده می‌کردند؛ البته به دلیل نفوذ آنان روی مردم و هم به این دلیل که پهلوانان می‌توانستند با یاری حرفداران خود، علیه حاکم شورش کنند و از این جهت باید کنترل می‌شدند. در تاریخ هم نمونه‌هایی از این نوع شورش را داریم. اما گذشته از همه‌ی اینها، ما پهلوانی را به عرض کشتی‌گیری می‌دانیم و این به دلیل علاقه‌ی شدید و دلبستگی پهلوانان به ورزش کشتی بوده است و پاتوق و ورزشگاه آنان هم اغلب «زورخانه» زورخانه‌ها، دری کوچک داشتند و پله‌هایی پشت سرهم که به اتاقچه‌ها گوشه یا شش گوشه می‌رسیده است. گرداگرد این اتاقک که گودی در وسط داشت هم سکوهایی ساخته بودند برای تماشاچیان.

پهلوانان، این گود را مقدس می‌شمردند و داخلش ورزش می‌کردند و کشتی می‌گرفتند.

استاد کشتی را در زورخانه «کهنه سواد» یا «مرشد» و به شاگردان و تازه واردان «توجه» می گفتند. اهالی زورخانه هم بالا تنه‌ی خود را برهنه نگه می داشتند و شلوار کوتاهی به نام «تنبان نطعی» به پا می کردند.

در فتوت نامه هم یعقوب پیامبر را بنیانگذار فن کشتی عنوان کرده اند و کشتی گرفتن از سال های خیلی دور در ایران رایج بوده است. و بزرگان این فن، نسل به نسل این فنون را به شاگردان آموخته اند. «فتوت نامه سلطانی»^۲ نوع کشتی گرفتن را عنوان می کند: اولی «قبض» یا «شهری وار» که سیوهی کشتی گرفتن اهل خراسان و عراق بوده و دیگری «اضطرار» یا «دشمن وار» که کشتی گرفتن اهالی گیلان و شروان و برخی مناطق آذربایجان است. آن زمان هم می گفتند کشتی سیصد بند و گره و هزار و هشتاد مساله است. سعدی هم گفته است «یکی در صنعت کشتی گرفتن سرآمد بود، چنان که سیصد و بیست بند فاخر بدانستی».

در این مجموعه، که تحت عنوان «از پوریای ولی تا غلامرضا تختی» می باشد، از اسطوره های پهلوانی ایران، از آغاز تاکنون یاد شده است. هر چند به کوتاهی پیرامون پهلوانان نامی ایران پرداخته شده؛ معهذ خوانندگان گرامی را تا حدودی با حماسه و پهلوانی ایران آشنا می کند. برگ سبزی است به دوستداران حماسه ایران.

احترام

محمد منوری